

חינוך לחיים

פרשת עקב

מצות ברכת המזון היא מצות ההודאה היחידה הכתובה בתורה בפרשתינו. זו הפעם היחידה בה ה' מבקש מאיתנו להודות לו, זו הפעם היחידה בה הוא כותב שהוא מצפה לשמוע מאיתנו תודה. זו ההזדמנות המרכזית שלנו להודות לבורא עולם על עצם החיים, על שזכינו להיות יהודים, על הזכות לחיות כאן בארץ הקודש, על הבריות האיתנה, על הפרנסה, על כל היתר לפיכך, אנו מחבבים את המצווה הזו וששים לקיימה, מתרגשים לעשותה ומשתדלים היטב בכוונתה, וכפי שנוכל לראות בהרבה בתים בישראל, הילדים משוררים ברכת המזון בקולם המתוק, כשההורים מצטרפים אליהם בברכת המזון מתוך ברכון, והבית כולו גואה בשירה נרגשת של הודאה לבורא עולם על כל חסדו הטוב

מסופר שאל חדרו של הרה"ק בעל ה'שמח ישראל' מאלכסנדר זי"ע נכנס יהודי, והתפרץ בבכי: 'רבי! - זעק- ילדיי אינם מברכים ברכת המזון, מצוות עשה מדאורייתא, אני מדבר ומסביר, מחנך ומפציר, מבקש ומבטיח פרסים - ומשום מה דבר לא עוזר, הם לא מברכים! השיבו הרבי: 'זה תלוי בך!...' 'בי?!' - הרים האיש עיניים מופתעות. 'אני מברך ברכת המזון, מעודי לא הפסדתי ברכת המזון! במה זה תלוי בי? מה עוד אוכל לעשות?!' נענה לו הרבי: 'אכן כן, אבל השאלה היא כיצד... אם תקבל על עצמך לברך ברכת המזון בקול - תיווכח לראות שגם בניך יאמצו את ברכת המזון, ויתחילו לברך כראוי ובכוונה!...' סיפור זה, מורה לנו את הדרך נלך בה: לא מספיק לדבר ולחנך, עלינו להראות דוגמא אישית. כדי שילדינו ילמדו לברך כהלכה, כדי שילדינו יתחנכו לאמירת ברכות כראוי - הבה נאמץ את ברכת המזון בקול רם, הבה נבחר לברך באופן שישמעו אותנו באוזניהם... כך נזכה להטמיע בליבם את ברכת המזון, וליבנו יתרחב ברוב נחת מהם!

כדי להעצים את השפעתה בחינוך, כדי לברך ברכת המזון כהלכה ולזכות בכל אוצרותיה, הבה נזכור את דבר ההלכה הפשוטה, הפסוקה ב'משנה ברורה': את ברכת המזון טוב לברך בקול רם. יוצאים ידי חובה גם אם לא מברכים בקול, אך לכתחילה - יהודי צריך לברך ברכת המזון בקול! כמה נפלא! ההלכה הזו, יש בה עצה נפלאה ומיוחדת, כלי עוצמתי במיוחד לזכות באוצרות השפע של ברכת המזון. הבה נתרגל: ברכת המזון מברכים בקול, נקודה. כי הקול מעורר הכוונה, שומר על הריכוז, גורם לברך בהתלהבות ובדבקות, כראוי לרגע בו אומרים תודה לאבא שבשמים!

בנוסף יש כלי נוסף, עוצמתי במיוחד, שמגלה ה'משנה ברורה': לברך ברכת המזון מתוך סידור או ברכון. כשאדם קורא מתוך הכתב, הוא מתרכז, עוקב אחר מה שהוא קורא, וממילא נשמרת כוונתו. כדאי כל כך לאמץ גם עצה זו, להתרגל לברך ברכת המזון מתוך הכתב, ובכך להתרגל לברך ברכת המזון כראוי, ולזכות לשפע האוצרות הטמונים במצווה היקרה הזו! הבה נאמץ את העצות הללו, נתכונן כראוי לברכת המזון, ניקח ברכון בידינו, ניטול מים אחרונים, ונתיישב לברך בריכוז ובכוונה, בקול רם ומתוך ברכון. כך נזכה לקיים את המצווה הזו כהלכתה, לפתוח לנו שערי פרנסה, ולזכות בהגנה שמימית!

כתב הרמ"ק "לברך ברכת המזון בקול רם, כדי שיאמרו בניו אחריו, אות באות מילה במילה". וכתב רבי ששון בן מרדכי בספר "מזמור לאסף": "אם בניו ובני ביתו רעבים והוא אוכל, לא תערב לו אכילתו ואינו יכול לאכול, ולא יוכל להתאפק כשיראה אותם רעבים, עד שימציא להם טרפם ומזונם ויפקח עליהם בענייני אכילתם. ולמה לא ישים לב אליהם ויפקח עיניו אחר שאכלו אם ברכו אם לאו. ולכן צריך האדם להרים קולו בברכת המזון כמו שאמרו ז"ל, כדי שהיודע לברך יקום ויתעורר לברך, ומי שאינו יודע ישמע ויתכוון לצאת. וילמד לבניו ולבני ביתו כל ענייני הברכות, בין ברכת המזון, בין שאר הברכות של הנהנין, שהם העיקר יותר מהאכילה שהיא חיי נפשם בעצם".

וכך אמר הלב שמחה שהרי בברכת המזון אנו אומרים 'ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד' ושאל מה שייך לומר 'לעולם ועד' על מזון, מי אוכל לחמניות ודגים לעולם ועד? הרי זה עניין זמני בעולם המגושם הזה? רק הקב"ה מולך לעולם ועד!! אלא שהנשמה צריכה מזון גם למעלה בשמיים וכיוון ששם למעלה אי אפשר לעשות מצוות, כי אין מעשה בשאול אשר אתה הולך שמה, לכן ע"י שילדי הנפטר בעולם הזה לומדים משניות, אומרים קדיש ונותנים צדקה והולכים בדרך שהאב חינכם, הרי באמצעותם מגיע מזון לנשמת אביהם. וזה בקשתינו בברכת המזון 'ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד' שתתן לי בנים כשרים וצדיקים שיעשו מעשים טובים ועי"ז יתנו לי מזון בעולם העליון. הרי שיש בברכת המזון תפילה על דורות ישרים וצדיקים.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

(חינוך לאור הפרשה)